

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

MANON VRAČIČ

KOPER, 2018

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Zaključna projektna naloga

BONITETNE OCENE BANK

Manon Vračič

Koper, 2018

Mentor: izr. prof. dr. Igor Stubej

POVZETEK

Bonitetno oceno banka pridobi od priznanih bonitetnih agencij, kot so Fitch Ratings, Standard & Poors in Moody's, ali z razvojem internega modela dodeljevanja bonitetnih ocen. Ocena je eden izmed ključnih kazalnikov bančne likvidnosti, kreditnega tveganja ter donosnosti.

Namen zaključne projektne naloge je opisati bonitetne ocene in vpliv na delovanje in poslovanje banke. V zaključni projektni nalogi so na podlagi letnih poročil slovenskih bank primerjane bonitetne ocene določenih slovenskih bank od leta 2014 do 2017. Ugotovljeno je, zakaj se pri dodeljevanju bonitetne ocene nekatere banke odločajo za najem bonitetne agencije in zakaj nekatere razvijajo interno metodologijo. Te ugotovitve so potrjene tudi z intervjuji s predstavniki izbranih slovenskih bank.

Ključni pojmi: bančništvo, bonitetne agencije, bonitetne ocene, interna metodologija.

SUMMARY

Bank provides the rating established by the international rating agencies Fitch Ratings, Standard & Poors in Moody's or by the internal methodology of the bank. The rating indicates the level of the bank liquidity, credit risk, and corresponding return on investment.

We show how the rating affects the bank's management and business. Based on the Slovenian bank's Annual Report, we are able to compare the Slovenian bank's rating from 2014 to 2017. It is important to understand the reason why some banks choose to hire the international rating agencies and why some adopt the internal methodology. These findings will be confirmed by an interview with some of the representatives of Slovenian banks.

Keywords: banking, international rating agencies, ratings, internal methodology.

UDK: 336.71(043.2)

ZAHVALA

Ob zaključku pisanja zaključne projektne naloge se najlepše zahvaljujem mentorju za strokovno pomoč, dragocene nasvete ter potrpežljivost.

Neizmerna hvala gre tudi moji družini, ki mi je stala ob strani in me spodbujala, da sem lahko dosegla svoje cilje.

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Oprelitev problema	1
1.2	Namen in cilji zaključne projektne naloge	1
1.3	Predvidene metode raziskovanja	2
1.4	Predpostavke in omejitve	2
2	Bančništvo	3
2.1	Poslovanje banke	4
2.2	Funkcija banke	5
2.3	Bančne storitve	5
2.4	Bančna tveganja	6
2.4.1	Kreditno tveganje	7
2.4.2	Likvidnostno tveganje	8
3	Bonitetne agencije	9
3.1	Fitch Ratings	9
3.2	Moody's	12
3.3	Standard & Poor's	12
4	Bonitetne ocene	15
4.1	Merila dodeljevanja bonitetnih ocen bank	15
4.2	Interni model za oceno bonitete banke	15
4.2.1	Kvalitativna merila internega modela	17
4.2.2	Kvantitativna merila internega modela	17
4.2.3	Državna merila internega modela	17
4.2.4	Razlogi in vzroki za uporabo internega modela	18
5	Bonitetne ocene slovenskih bank	20
5.1	Ugotovitve intervjujev s predstavniki izbranih bank	21
6	Sklep	24
	Literatura	25
	Viri	27
	Priloge	29

PONAZORILA

Preglednica 1:	Kratkoročna ocena bonitete bank.....	11
Preglednica 2:	Dolgoročna ocena bonitete bank.....	13
Preglednica 3:	Klasifikacija držav po Slovenski izvozni in razvojni banki (SID)	18
Preglednica 4:	Bonitetne ocene agencije Fitch Ratings slovenskih bank.....	20

SEZNAM KRAJŠAV

EU	Evropska unija
ZDA	Združene države Amerike
ESCB	The European System of Central Banks
ECAI	External Credit Assessment Institutions
CIR	Cost Income Ratio
D. D.	Delniška družba
EK	Evropska komisija
AML	Anty Money Laundering
MEIP	Minimum export insurance premium

1 UVOD

Z vstopom Slovenije v EU, ki je prinesla odprto mejo in razširjeno mednarodno trgovino, so se posledično uvedle tudi nove spremembe v bančnem sistemu. Ravno zaradi teh se morajo banke hitro odzivati na premike finančnega trga. Ena izmed ključnih nalog bank je vrednotenje tveganj pri poslovanju. Ključna tveganja, ki so pomembna pri opredelitvi predmeta zaključne projektne naloge, s katerimi se soočajo banke, so likvidnost, kreditno tveganje ter nadzor donosnosti. »Kreditno tveganje je tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do banke.« (Veselinovič 2003, 25). Eden izmed ključnih podatkov za pregled in nadzor omenjenih tveganj je ravno podatek o bonitetni oceni banke.

1.1 Opredelitev problema

Bonitetno oceno bankam dodeli uradno priznana bonitetna agencija, kot so Fitch Ratings, Standard & Poors in Moody's. Bonitetna ocena se deli na dolgoročno in kratkoročno oceno. Ocena prikazuje, ali je banka sposobna pravočasno poplačati svoje obveznosti do in nad 12 mesecev. Poleg omenjenih ocen agencije dodelijo še oceno na podlagi zunanje podobe banke in individualne ocene. Ti dve oceni sta kazalnik, v kolikšni meri je banka sposobna sama reševati težave in v kolikšni meri s pomočjo druge finančne ustanove.

Če želimo kot banka izvedeti bonitetno oceno druge banke, s katero želimo sodelovati in nima dodeljene bonitetne ocene, lahko znotraj banke razvijemo metodologijo na podlagi točno definirane internega modela dodeljevanja bonitetne ocene. Pri izdelovanju modela Aver (2009, 26) ugotavlja, da se »prvi korak pri priznavanju posameznega modela sestoji iz dokazovanja stabilnosti, teoretične pravilnosti ter finančnega analitika. Po izbiri modela je pomembno, da se ovrednoti njegove ključne vhodne parametre«. Model temelji na proučevanju likvidnosti, donosnosti, poslovnih izkazov, lastništva ter ostalih finančnih in drugih podatkov, na podlagi katerih lahko dodelimo interno bonitetno oceno banke. Banka lahko z internim modelom določi bonitetno oceno banki, ki že ima dodeljeno bonitetno oceno agencije.

1.2 Namen in cilji zaključne projektne naloge

Namen zaključne projektne naloge je bil navesti vrste bonitetnih ocen ter jih podrobno opisati. Bonitetno oceno lahko banka pridobi ob bonitetne agencije ali jo oceni na podlagi internega modela dodeljevanj bonitetnih ocen, ki temelji na metodologiji, razviti znotraj banke. V zaključni projektni nalogi smo pojasnili, zakaj se nekatere banke odločajo za pridobitev bonitetne ocene preko agencije Fitch Ratings, Standard & Poors ali Moody's, druge pa za razvoj internega modela dodeljevanja bonitetne ocene. Pojavlja se namreč vedno več kritik, da uradno priznane bonitetne hiše pri dodeljevanju bonitetnih ocen niso dovolj transparentne in nepristranske.

V zaključni projektni nalogi smo podrobneje opisali bonitetne agencije, ki dodeljujejo bonitetne ocene bankam in drugim institucijam. Opredelili smo merila, na podlagi katerih se agencija odloča pri dodeljevanju bonitetne ocene. Hkrati smo podrobno opisali posamezne bonitetne ocene, ki se razvrščajo v razrede od A do D. Ker obstajajo določene banke, ki nimajo dodeljene bonitetne ocene, lahko banka razvije interni model dodeljevanja bonitetne ocene. Ta model smo podrobno opisali v zaključni projektni nalogi, z navedbo dejavnikov, ki vplivajo na dokončno oceno, ki temelji na interno razviti metodologiji.

Vredno je razmisliti, ali bi morala vsaka banka razvijati interni model dodeljevanja bonitetne ocene. Tako bi imeli možnost primerjati dodeljene bonitetne ocene. Ugotavljali bi, kateri parametri in merila so bili upoštevani pri internem modelu in oceni agencije. Nekateri podatki z vidika banke morda niso »kritični/negativni«, imajo pa lahko bistven vpliv na uspešnost poslovanja banke.

1.3 Predvidene metode raziskovanja

Za doseganje namena in ciljev zaključne projektne naloge bomo v teoretičnem delu uporabili tujo in domačo literaturo in vire ter javno dostopne članke, s katerimi si bomo pomagali opredeliti pomen bonitetne ocene ter njen vpliv na poslovanje bank. Za razumevanje bonitetnih ocen bodo te prikazane v tabelah, kjer bodo razvrščene po bonitetnih razredih.

V empiričnem delu zaključne projektne naloge bomo uporabili tudi letna poročila slovenskih bank od leta 2014 do leta 2017, kjer bomo pridobili in prikazali bonitetne ocene izbranih slovenskih bank. Za razumevanje dodeljevanj bonitetnih ocen svetovno priznanih bonitetnih agencij in javnega mnenja o tem ter možnosti razvijanja metodologije določanja omenjenih ocen znotraj banke bomo v empiričnem delu opravili intervjuje z izbranimi predstavniki treh slovenskih bank ter predstavili ugotovitve.

1.4 Predpostavke in omejitve

Predpostavljamo, da bomo na podlagi razpoložljive literature jasno pojasnili teorijo bančništva, kreditnega tveganja, likvidnosti in donosnosti. Omejeni bomo pri pridobivanju podatkov glede meril, ki jih svetovno znane bonitetne agencije uporabljajo pri dodeljevanju bonitetnih ocen, saj nekatera niso javno dostopna. Pri tem lahko nastane težava pri primerjavi meril, ki jih uporablja bonitetna agencija, s tistimi, ki jih uporabljajo z interno metodologijo dodeljevanja bonitetne ocene znotraj banke. Omejitev je lahko tudi morebitna nepripravljenost izbranih bank in njihovih predstavnikov za sodelovanje v intervjuju.

2 BANČNIŠTVO

Ob osamosvojitvi Slovenije se je sektor bančništva začel bistveno spreminjati. Lazarevič in Prinčič (2000, 7) navajata, da je v tistem času »še vse intenzivnejše soočanje z verjetnostjo, da bo slovensko bančništvo, kot del narodnega gospodarstva v bližnji bodočnosti postalo sestavni del velike Evropske skupnosti, kar bo nedvomno imelo močen vpliv na razvoj in usodo slovenskih bank, hranilnic in hranilno-kreditnih služb«.

Ob vstopu Slovenije v EU in po globalni finančni krizi, ki je začela v letu 2005, so se slovenske in tuje banke znašle v novem prehodu finančnega in ekonomskega sektorja. To nas spomni na spremembe v devetdesetih letih, »ki so posledica slovenske osamosvojitve in transformacije iz socialističnega samoupravne ureditve v tržno kapitalistično ekonomijo« (Štiblar 2010, 4). Zato so morale banke pri svojem poslovanju začeti izredno paziti predvsem na tveganja, ki so povezana z različnimi naložbami, ter na nesposobnost plačila terjatev komitentov oziroma dolžnikov.

Da bi banka lažje sledila vsem tveganjem, mora imeti interni oddelek, ki sledi posojilni politiki banke, skrbi za prezadolženost banke, nadzira »slaba« posojila ter meri tveganja z različnimi ukrepi obvladovanja kreditnih tveganj ter jih spremlja.

Glede na to, da se banke vedno pogosteje srečujejo z različnimi željami in potrebami svojih komitentov, tako posameznikov kot bank in podjetij, je smiselno razvijati in izpopolnjevati obstoječi koncept dobrega strateškega in finančnega načrtovanja znotraj banke. Ravno zaradi tega naj bo cilj bank »doseganje optimalnih rezultatov za družbo ob upoštevanju mikroprofitnega minimuma in hkrati vseh pozitivnih in negativnih zunanjih učinkov njihovega delovanja« (Štiblar 2018, 172). Da bi lahko banka obdržala ravnotežje omenjenega, mora svojim komitentom ponujati širok spekter storitev, ki so usmerjeni predvsem v »trgovanje z vrednostnimi papirji¹, upravljanjem premoženja, skrbništvom nad vrednostnimi papirji, s podjetniškim financiranjem, finančnim svetovanjem, prevzemi in združitvami, vrednotenjem podjetji in izdajanjem vrednostnih papirjev« (Štiblar 2013, 4).

Kot smo že omenjali, mora imeti banka dober pregled nad poslovanjem in predvsem nadzorovati tako notranje kot zunanje dejavnike, ki bi lahko na kakršen koli način vplivali na njeno poslovanje. Koch in MacDonald (2000, 130) menita, da mora banka pri tem vključiti:

- management upravljanja s premoženjem,
- management upravljanja obveznosti,
- management zunajbilančne dejavnosti,
- management naložb oziroma obrestnih mer,
- management kreditnega tveganja,

---

¹ Vrednostni papir je listina, ki vsebuje določene premoženjske pravice. Najbolj pogoste so delnice (lastniški vrednostni papirji) in obveznice (dolžniški vrednostni papirji).

- management likvidnosti,
- management depozita,
- management upravljanja z davki.

2.1 Poslovanje banke

Banka opravlja predvsem naslednje bančne posle (Repovž in Peterlin 1998, 34):

- sprejema vse vrste denarnih vlog pravnih in fizičnih oseb,
- daje in najema kredite,
- opravlja posle plačilnega prometa,
- odkupuje čeke in menice,
- posluje s tujimi plačilnimi sredstvi,
- izdaja vrednostne papirje in kreditne kartice,
- kupuje in prodaja ter upravlja vrednostne papirje domačih in tujih izdajateljev,
- prevzema in izdaja poročila in garancije ter sprejema druge obveznosti za svoje komitente, ki se lahko izpolnijo v denarju,
- kupuje in izterjuje terjatve,
- hrani vrednostne papirje in druge vrednosti.

Za banke sta ključnega pomena doseganje primerne donosnosti za investitorje in posledično povečevanje vrednosti lastniškega kapitala banke. Pri tem morajo paziti na še sprejemljivo razmerje donosnosti in tveganja, ki mora biti uravnoteženo, saj je to ključno za uspešno poslovanje banke. Torej »uspešnost bančnega poslovanja merimo glede na doseženo donosnost in glede na tveganost bančnega poslovanja.« (Dimovski in Gregorič 2000, 70). Prav zaradi omenjenih dejavnikov mora banka svojo pozornost usmeriti v strategijo uspešnega poslovanja oziroma osnovati strateško načrtovanje s ciljem premagovati konkurenco na celotnem finančnem trgu.

Tako naj bi banke v boju za obstoj na trgu sledile naslednji strategiji (Dimovski in Gregorič 2000, 11):

- večanje deleža neobrestnih prihodkov v celotnih prihodkih, saj konkurenca na finančnem trgu vodi do nižanja obrestnih marž,
- večja vrednost svojih naložb,
- optimalen obseg kapitala,
- pospešeno trženje bančnih finančnih storitev,
- učinkovito upravljanje s finančnimi tveganji,
- večji in boljši nadzor nad stroški,
- avtomatizacija poslovanja,
- stalen razvoj informacijskih sistemov.

Goddard, Molyneux in Wilson (2001, 23) opažajo, da trend upada delujočih bank ne vpliva na konkurenco. Celo nasprotno, po njihovem mnenju naj bi celo odprlo okno v netradicionalno in brezobrestno sfero bančnega delovanja in poslovanja bank v Evropi.

2.2 Funkcija banke

Vsaka banka mora za opravljanje svoje funkcije pridobiti dovoljenje Banke Slovenije s sedežem v Ljubljani. »Banka Slovenije je centralna banka Republike Slovenije, ki je bila ustanovljena 25. junija 1991« (Veselinovič 2003, 204). »Banka Slovenije ne posluje s fizičnimi oziroma pravnimi osebami, temveč deluje kot nadzorni organ slovenskega bančnega sistema« (Štiblar 2010, 38). Naloge Banke Slovenije so (Ustava RS, Ur. l. RS, št. 58/02):

- oblikuje in uresničuje denarno politiko,
- oblikuje in uresničuje denarni nadzor,
- odgovorna je za splošno likvidnost bančnega sistema,
- sodeluje pri transakcijah na deviznih in finančnih trgih,
- v depozit sprejema sredstva bank in hranilnic,
- odpira račune bankam in hranilnicam,
- ureja plačilne sisteme,
- drugo.

»Temeljni cilj Banke Slovenije je stabilnost cen. Položaj Banke Slovenije se je spremenil z vstopom v Ekonomsko Monetarno unijo 1. 1. 2007, saj je Banka Slovenije takrat postala sestavni del Evropskega sistema centralnih bank (ESCB²)« (Štiblar 2010, 38).

2.3 Bančne storitve

»Banka je pravna oseba, ki opravlja bančne storitve na podlagi dovoljenja pristojnega nadzornega organa za opravljanje teh storitev« (Štiblar 2013). Banke opravljajo različne posle. »Bančne storitve so storitve sprejemanja depozitov in drugih vračljivih sredstev od javnosti ter dajanje kreditov za svoj račun« (Ustava RS, Ur. l. RS, št. 25/15).

Banka »kot ustanova z dejavnostjo finančnega posredništva je pooblaščen opravljanje najprej bančne storitve, kot so sprejemanje depozitov od fizičnih in pravnih oseb ter dajanje kreditov iz vseh sredstev na svoj račun, pa tudi druge finančne storitve po zakonu, ki jih sme opravljati le, če prejme dovoljenje osrednje banke« (Veselinovič 2003, 12). Trenutno v Sloveniji deluje 12 bank in tri hranilnice.

---

² ECB – Evropska centralna banka je od 1. januarja 1999 naprej odgovorna za izvajanje denarne politike v evroobmočju – drugem največjem gospodarskem sistemu na svetu, za ZDA (Evropska centralna banka b. l.).

Banka je pooblaščenca za (Zakon o bančništvu (ZBan-2), Ur. l. RS, št. 25/15, 5. člen):

- sprejemanje depozitov in drugih vračljivih sredstev;
- dajanje kreditov, ki vključuje tudi potrošniške kredite, hipotekarne kredite, odkup terjatev z regresom ali brez (faktoring), financiranje komercialnih poslov, vključno z izvoznim financiranjem na podlagi odkupa z diskontom in brez regresa dolgoročnih nezapadlih terjatev, zavarovanih s finančnim instrumentom (forfeiting);
- finančni zakup (lizing, najem), dajanje sredstev v zakup, pri katerem se na zakupnika prenesejo vsa bistvena tveganja in koristi, ki izhajajo iz lastninske pravice nad sredstvom zakupa, pri čemer je prenos lastninske pravice na zakupnika mogoč, ne pa nujen;
- plačilne storitve in storitve izdajanja elektronskega denarja;
- izdajanje in upravljanje drugih plačilnih instrumentov (na primer potovalnih čekov in bančnih menic) v delu, v katerem ta storitev ni vključena v storitev iz prejšnje točke;
- izdajanje garancij in drugih jamstev;
- trgovanje za svoj račun ali za račun strank z instrumenti denarnega trga, s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli, s standardiziranimi terminskimi pogodbami in izbirami, z valutnimi in obrestnimi finančnimi instrumenti, s prenosljivimi vrednostnimi papirji;
- sodelovanje pri izdaji vrednostnih papirjev in storitve, povezane s tem;
- svetovanje podjetjem glede kapitalske strukture, poslovne strategije in sorodnih zadev ter svetovanje in storitve v zvezi z združitvami in nakupom podjetij;
- denarno posredništvo na medbančnih trgih;
- upravljanje naložb in svetovanje v zvezi s tem;
- hramba vrednostnih papirjev in druge storitve, povezane s hrambo;
- kreditne bonitetne storitve: zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti;
- oddajanje sefov;
- investicijske storitve in posli ter pomožne investicijske storitve po ZTFI.

2.4 Bančna tveganja

Banka mora pri poslovanju posledično razviti tudi ukrepe obvladovanja tveganja. To stori tako, da znotraj banke razvije svoj oddelek, ki uporablja interne metode in postopke ugotavljanja, spremljanja in obvladovanja tveganj, kot so (Veselinovič 2003, 33):

- likvidnostno tveganje,
- kreditno tveganje,
- obrestno, valutno in drugo tržno tveganje,
- tveganje zaradi izpostavljenosti do posamezne osebe,
- tveganje, povezano z naložbami v kapitalske deleže in nepremičnine,
- tveganje neizpolnitve nasprotne stranke, povezano z državo nasprotne stranke.

Ker je višina tveganj ključna za poslovanje banke, bi morala uveljavljati postopke in procese za merjenje zgoraj omenjenih tveganj, določiti ukrepe, ki jih mora banka izvajati, uvesti načine spremljanja kreditnih tveganj ter določiti metodo obvarovanja. Na tak način bi lahko banka spremljala svoje terjatve oziroma svojo izpostavljenost. Kreditna izpostavljenost banke je »vsota vseh kreditov, naložb v vrednostne papirje in kapitalske deleže, drugih terjatev, garancij in drugih jamstev, potencialnih in prevzetih obveznosti do komitenta, če niso zavarovane z denarno vlogo, vrednostnimi papirji, ki jih izda oziroma za katere jamči Republika Slovenija ali Banka Slovenije ali prvovrstno jamstvo Republike Slovenije ali nepreklicno garancijo banke s sedežem v Sloveniji« (Dimovski 1999, 44).

Ker so tema zaključne projektne naloge bonitetne ocene bank, se bomo osredotočili na pojma kreditnega in likvidnostnega tveganja, ki sta najbolj pomembna za dodeljevanje bonitetnih ocen bankam.

2.4.1 Kreditno tveganje

Ključni temelj ocenjevanja bonitetne ocene bank je kreditno tveganje. »Banke in hranilnice morajo spremljati in ocenjevati kreditno tveganje, ki so mu izpostavljene pri svojem poslovanju« (Ustava RS, Ur. l. RS, št. 28/07).

»Kreditno tveganje je tveganje, da terjatev v celoti ali delno ne bo poravnana, oziroma ne bo poravnana v določenih rokih in pod določenimi pogoji zaradi plačilne nesposobnosti dolžnika« (Dimovski in Gregorič 2000, 73).

»Banka mora v okviru predpisanih in internih meril razvrščati aktivne bilančne in zunaj bilančne postavke po tveganosti in ocenjevati višino potencialnih izgub iz naslova kreditnega tveganja« (Veselinovič 2003, 25). To pomeni, da mora svoje dolžnike redno spremljati, tako s finančnega kot poslovnega vidika. Poleg tega mora banka za zniževanje kreditnega tveganja nadzorovati dolžnikove poslovne izide, bilanco, naložbe in uspešnost poslovanja ter druge pomembne dejavnike. Za takšen nadzor ima banka usposobljene ali najete finančne analitike, ki kreditno tveganje pred in po sklenjenem poslu redno spremljajo in na podlagi ugotovitev podajajo redna poročila.

Pri kreditnem tveganju banke velikost tveganja določijo z višino obrestne mere in rezervacij. »Rezervacije so lahko splošne in posebne, ki se oblikujejo glede na boniteto dolžnika. Rezervacije so odbitna postavka stanja naložb in zmanjšujejo dobiček« (Dimovski 1999, 43).

Poleg rezervacij lahko pri kreditnem tveganju omenimo tudi zavarovanje, ki predstavlja kritje rizika neplačila dolžnikov. Zavarovanje sicer »ne preprečuje samega nastopa škodnih dogodkov, razen s svojo preventivno in kurativno funkcijo. S pravnimi dejanji namreč lahko zgolj izločimo ali prenesemo nekatere rizike kot pravna dejstva, možnost nastopa škodnega dogodka pa lahko odstranimo ali zmanjšamo le z realnimi dejanji« (Jus 2004, 24).

Pri določitvi vseh zgoraj omenjenih pojmov je smiselno, da interni oddelek banke nadzoruje kreditno tveganje oziroma da meri banka kreditno tveganje. Obstaja velika verjetnost, da ima vsaka banka svoj interni oddelek, ki je zadolžen za nadzor in usposobljen za meritev višine tveganja. Meritve tveganj se izvajajo z uporabo statističnih podatkov in kalkulacij, ki vključujejo predvsem stroške, ki bi lahko nastali, oziroma potencialno izgubo. Glogovšek (2014, 134) navaja dve različni dimenziji kreditnega tveganja:

- Specifično tveganje neizpolnitve (oziroma settlement risk – tveganje poravnave), ki nastane, kadar neke transakcije z vzajemno obveznostjo izročitve ob zapadlosti ni mogoče izvesti pravočasno in nasprotna stran ne izpolni svojih obveznosti, čeprav je prva stran to že storila. Posebnega pomena je tveganje poravnave v poslih z deviznimi in vrednostnimi papirji.
- Deželno tveganje zadeva problematiko tveganja izpada oziroma bonitete kreditjemalcev. Nastaja predvsem pri kreditnih poslih med državami, ko zaradi ukrepov tuje države ni mogoče – ali je mogoče samo s težavami – izvesti nekaterih transakcij.

2.4.2 Likvidnostno tveganje

Likvidnost banke je eno izmed glavnih meril, ki jih mora banka spremljati in obvladovati. »Likvidnost kot nujnost gospodarskih subjektov pomeni sposobnost gospodarskega subjekta, da pravočasno izpolni vse plačilne obveznosti« (Repovž in Peterlin 1998, 17).

Za izračun likvidnosti lahko uporabljamo enačbo: stanje blagajne + vplačila > izplačila (Glogovšek 2008).

Stopnjo likvidnosti opredelimo kot: stopnja likvidnosti = likvidne naložbe / bilančna sredstva.³

»Likvidnostno tveganje torej obstaja v obliki nevarnosti, da bo banka prekršila ta pogoj in ne bo več mogla neomejeno izpolnjevati svojih obveznosti. Takšna situacija nastane – prvič – takrat, ko so roki dospelosti obveznosti v plačilo pred ustreznimi roki dospelosti terjatev v plačilo (tveganje refinanciranja). Drugič, lahko nastanejo zaradi zakasnitev pri odplačevanju v kreditnih poslih, zaradi česar mora banka ne planirano najeti sredstva za kritje. In tretjič, do obremenitve likvidnosti lahko privedejo nepričakovani dvigi vlog (tveganje dviga).« (Glogovšek 2008). Pri nadzoru likvidnostnega tveganja si lahko pomagamo z različnimi kazalniki in analizami. Eden izmed glavnih kazalnikov je prav bonitetna ocena.

---

³ Bilančna sredstva (predmet, pravice, denar) so sredstva, ki jih ima družba v lasti in se pričakuje, da bodo v prihodnosti prinašala korist družbi. Ločimo osnovna (dolgoročna) in obratna sredstva (kratkoročna) (Finančni slovar b. l.).

3 BONITETNE AGENCIJE

Bonitetno oceno lahko banki dodeli mednarodno priznana bonitetna agencija. Te so:

- Fitch Ratings,
- Moody's,
- Standars & Poor's.

Zgoraj omenjene bonitetne agencije dodeljujejo bonitetne ocene bankam in drugim institucijam. Mednarodne bonitetne agencije (Fitch Ratings b. l.) in/ali bonitetne službe se pri dodeljevanju bonitetnih ocen bank osredotočajo na celoten spekter delovanja banke. »Ocenjevalne agencije pri izdelavi bonitetne ocene upoštevajo daljše časovno obdobje in predvidevajo različne scenarije« (Aver 2009, 23). Mednarodne bonitetne agencije zbirajo širok spekter podatkov določene banke, in sicer računovodske izkaze, organiziranost banke, vrste naložb, rezervacije in številne druge kazalnike, ki niso nujno povezani le s finančnim vidikom.

Bonitetna agencija enkrat letno pripravi poročilo, ki temelji na posebni metodologiji, ki vključuje finančno in ekonomsko analizo poslovanja banke v preteklem letu. Poročilo je sestavljeno iz dveh delov, iz teoretičnega in praktičnega dela. Teoretični del obsega razne izračune, pridobljene iz letnih izkazov, stanj premoženja, ter kazalnike uspešnosti banke. Ta skupina kazalnikov je povezana z reprezentativnimi podatki likvidnosti, donosnosti ter uspešnosti banke (Bizi.si b. l.).

Drugi del poročila je bolj praktične narave, saj zajema podatke in informacije, povezane z zunanjimi dejavniki, kot so tržni položaj banke, velikost banke, število zaposlenih, spekter storitev, statistični podatki matične banke itd. Poročilo dobre bonitetne ocene lahko predstavlja garancijo zanesljivosti banke ter potrjuje, da banka uspešno posluje (Bizi.si b. l.).

Na podlagi pridobljenih informacij bonitetna agencija banko razvrsti v določen razred od A do B. Med prvovrstne se uvrščajo banke z nizkim in srednjim tveganjem oziroma boniteto. »Prvovrstnost banke države članice ali tuje banke se presoja na podlagi zadnje razpoložljive ocene bonitete banke, ki so jo opravili Moody's, Standard & Poor's in Fitch Ratings. Banka mora za izpolnjevanje kriterija prvovrstnosti dosežati bonitetno oceno najmanj BBB- ustanove Standard & Poor's ali Fitch Ratings oziroma Baa3 ustanove Moody's« (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur. l. RS, št. 28/07, 15. člen). Lahko rečemo, da je kategoriziranje bonitetnih ocen na podlagi raznovrstnih razredov pomembno zaradi boljšega razumevanja zmožnosti plačila oziroma višine tveganja neplačila banke.

3.1 Fitch Ratings

Fitch Ratings je ena od treh najbolj priznanih internacionalnih bonitetnih agencij, ustanovljena leta 1975, s sedežem v New Yorku in Londonu. Agencijo je ustanovil John Knowles Fitch, 24. decembra 1914 v New Yorku kot takrat imenovano Fitch Publishing Company. Fitch je tudi

ustanovitelj bonitetnega sistema od AAA do D, ki se še danes uporablja kot metodologija dodeljevanja bonitetnih ocen (Wikipedia b. l.).

Agencija bonitetne ocene državam, podjetjem in bankam dodeljuje na podlagi njihove likvidnosti, rentabilnosti in kreditne sposobnosti. Pri tem uporablja različen razpon ocen, ki se raztezajo od AAA do D (Fitch Ratings b. l.).

Dolgoročna ocena bonitete bank se ocenjuje od investicijskega tveganja banke, zmožnosti banke za pravočasna izplačila glavnice in obresti, vpliva poslovnih, ekonomskih in finančnih pogojev na investicijsko tveganje. Med prvovrstne banke se uvrščajo tiste z boniteto: AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A-, BBB+, BBB in BBB-. Špekulativne stopnje pri dolgoročni oceni so BB+, BB, BB-, B+, B, B-, CCC+, CCC, CCC-, CC, C, DDD, DD in D (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

Predznak »+« ali »-« se doda bonitetni oceni, da prikaže relativni položaj banke znotraj večje skupine. Omenjene prepone se dodeljujejo dolgoročnim bonitetnim ocenam AAA ter ocenam, nižjim od CCC-, kar je podrobno opisano v preglednici 1 (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

Kratkoročna ocena bonitete bank (do 12 mesecev) ocenjuje, kakšna je sposobnost pravočasnega poplčila kratkoročnih obveznosti banke. Pri kratkoročnih ocenah je večji poudarek na likvidnosti banke. Možne ocene so: F1+, F1, F2, F3, B, C in D (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

Preglednica 1:   Kratkoročna ocena bonitete bank

Ocena	Opis
F1+	So obveznosti banke, podprte z najvišjo sposobnostjo za pravočasno plačilo.
F1	So obveznosti banke, podprte z veliko sposobnostjo pravočasnega plačila.
F2	Ocenjuje obveznosti banke, podprte z veliko sposobnostjo za pravočasno poplačilo, čeprav je ta sposobnost občutljiva na neugodne spremembe poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojev.
F3	Predstavlja obveznosti banke z zadostno sposobnostjo za pravočasno poplačilo. Ta sposobnost je bolj občutljiva na neugodne spremembe poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojev kot pri bankah v višjih kategorijah.
B	So obveznosti banke, pri kateri je sposobnost banke za pravočasno poplačilo občutljiva na neugodne spremembe poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojev.
C	So obveznosti, pri kateri je sposobnost banke za pravočasno poplačilo nezadostna.
D	Predstavljajo obveznosti banke, pri katerih je tveganje, da ne bodo izpolnjene, veliko, oziroma obveznosti, ki jih banke že zdaj ne izpolnjujejo.

Vir: Fitch Ratings b. l.

Poleg dolgoročne in kratkoročne ocene obstajata še ocena glede na zunanjo podobo banke in individualna ocena.

Ocena glede na zunanjo podobo vključuje stopnjo verjetnosti, da bi ustrezne institucije, lahko država ali lastnik banke, pomagale banki v težavah. Tukaj se posledično ocenjuje še, ali je ta institucija zmožna pomoči in v kolikšni meri. Pri tem agencija upošteva vrsto lastnika, kontrolni delež lastnika v banki, pomen banke za lastnika in garancije. Možne ocene so: 1, 2, 3, 4 in 5 (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

Individualna ocena pove, v kolikšni meri bi lahko banka poslovala brez pomoči lastnikov ali države. Pri tem se agencija osredotoča predvsem na bančno bilanco stanja, poslovanje, strategijo, bančni tržni delež, management in splošno stabilnost. Možne ocene so: A, B, C, D, E (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

3.2 Moody's

Moody's je ena od mednarodnih bonitetnih agencij, ki jo je ustanovil John Moody, leta 1909. Njihov rating se je na začetku osredotočal na temelje delnice in obveznice. Danes se agencija ukvarja z dodeljevanjem ustrezne ocene tako državam kot bankam na osnovi njihovega poslovanja. Njihova merila temeljijo na oceni posojilnega tveganja, bančnih depozitov, nasprotni strani (ocenjuje se verjetnost izpolnjevanja obveznosti pogodb za navedene instrumente) ter finančne moči bančne institucije (BFSR – Bank Financial Strength Rating) (Moody's b. l.).

BFSR ima lahko devet simbolov (A, B+, B, C+, C, D+, D, E+, E). Ocena z oznako A pomeni izredno finančno moč banke v primeru, da ji država ne bi priskočila na pomoč, če bi se banka znašla v težavah, ocena E pa šibko moč. Te ocene ne izražajo stopnje verjetnosti pravočasnega poplačila obveznosti (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

Tako kot Fitch Ratings tudi Moody's pri dodeljevanju bonitetne ocene uporablja kratkoročna in dolgoročna merila. Dolgoročna ocena temelji na stopnji izgube investitorja v primeru neizpolnjevanja obveznosti banke. Možne ocene so: Aa, Aa1, Aa2, Aa3, A1, A2, A3, Baa1, Baa2, Baa3, Ba1, Ba2, Ba3, B1, B2 in B3. Kratkoročna ocena pa opredeljuje stopnjo verjetnosti za neizpolnjevanje obveznosti za obveznosti, ki zapadejo pred enim letom. Možne ocene so: Prime, Prime1, Prime2, Prime3 ali Not Prime (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

3.3 Standard & Poor's

Standars & Poor's je ameriška finančna agencija. Začetki agencije segajo v leto 1860, s publikacijo G. Henryja Varnuma Poora o zgodovini železnice ZDA. Leta 1906 je Luther Lee Blake ustanovil »Standard Statistic Bureau«, ki je ponujal finančne podatke o železniških podjetjih. Agencija je bila ustanovljena leta 1966, z združitvijo Poor's Publishing in Standard Statistics (Standard & Poor's Financial Services b. l.).

Bonitetna agencija bonitetne ocene državam in bankam dodeljuje na osnovi svojih dolgoletnih tržnih in finančnih izkušenj. Tudi ta agencija svoje ocenjevanje loči na kratkoročne in dolgoročne bonitetne ocene, upoštevajoč dolžnikove sposobnosti in pripravljenost, da pravočasno poravna finančne obveznosti (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

Tudi agencija Standars & Poor's pri svoji metodologiji dodeljevanja bonitetnih ocen uporablja kratkoročna in dolgoročna merila. Za dolgoročna merila so možne ocene: AAA, AA, A, BBB, BB, B, CCC in C, za kratkoročna pa: A1, A2, A3, B, C in D. Vse ocene je mogoče ponderirati s predznakom »+«, kar pomeni, da se bo ocena morda dvignila, ali s predznakom »-« kar

pomeni, da se bo ocena morda lahko znižala (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

Preglednica 2: Dolgoročna ocena bonitete bank

Fitch Ratings	Moody's	Standards & Poor's	Opis
AAA	Aaa	AAA	Je najvišja ocena kreditne sposobnosti, ki navaja banko, za katero obstaja najmanjše možno investicijsko tveganje. Zmožnost banke za pravočasna izplačila glavnice in obresti je izredno velika. Neugodne spremembe poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojev ne morejo bistveno vplivati na povečanje investicijskega tveganja.
AA	Aa	AA	Je zelo visoka ocena kreditne sposobnosti. Obveznost bank, za katere obstaja zelo majhno investicijsko tveganje. Zmožnost banke za pravočasna izplačila glavnice in obresti je velika. Neugodne spremembe poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojev lahko povečajo investicijsko tveganje, vendar nanj ne morejo bistveno vplivati.
A	A	A	Je ocena visoke kreditne sposobnosti. Obveznost bank, za katere obstaja majhno investicijsko tveganje. Zmožnost banke za pravočasna izplačila glavnice in obresti je precejšnja, vendar pa lahko neugodne spremembe poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojev povečajo investicijsko tveganje.
BBB	Bbb	BBB	Je ocena dobre kreditne sposobnosti. Zmožnost banke za pravočasna izplačila glavnice in obresti je zadostna, vendar pa je verjetno, da bodo neugodne spremembe poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojev povzročile večjo spremembo investicijskega tveganja kot v bankah, ki sodijo v višje kategorije.

Fitch Ratings	Moody's	Standards & Poor's	Opis
BB	Bb	BB	Predstavlja obveznosti banke, za katere obstaja možnost pojava investicijskega tveganja. Zmožnost banke za pravočasna izplačila glavnice in obresti obstaja, vendar pa je banka občutljiva na neugodne spremembe v poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojih.
B	B	B	Označuje obveznosti, pri katerih obstaja investicijsko tveganje. Pravočasna izplačila glavnice in obveznice niso dovolj zavarovana pred neugodnimi spremembami v poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojih.
CCC	Caa	CCC	So obveznosti banke, za katere trenutno obstaja znatna možnost zaustavitve plačil. Pravočasna izplačila glavnice in obresti so odvisna od ugodnih poslovnih, ekonomskih ali finančnih pogojev.
CC	Ca	CC	Predstavlja obveznosti banke, ki so zelo špekulativne ali pri katerih obstaja tveganje, da ne bodo poplačane.
C	C	C	Označuje obveznosti banke, ki so v tem trenutku neizpolnljive.
DDD, DD, D	DDD, DD, D	DDD, DD, D	Predstavljajo izredno špekulativne vrednostne papirje.

* »+« ali »-« se lahko doda oceni, da bi pokazal relativen položaj banke znotraj večje skupine.
Vir: Fitch Ratings b. l.

4 BONITETNE OCENE

Bonitetna ocena prikazuje poslovanja določene finančne institucije z različnih zornih kotov. Bonitetno oceno lahko dodelijo uradno priznane bonitetne agencije. Trenutno so uradno potrjene agencije Fitch Ratings, Moody's in Standars & Poor's, ki smo jih predstavili v prejšnjem poglavju. Agencije pri dodeljevanju bonitetne ocene uporabljajo različna merila. Bonitetne ocene so objavljene na spletnih straneh mednarodno priznanih agencij Bankers Almanac, Reuters, Bloomberg itd. ter na spletni strani banke oziroma v njenem letnem poročilu.

4.1 Merila dodeljevanja bonitetnih ocen bank

Tako bonitetne agencije kot banke, ki uporabljajo interni model dodeljevanja ocen, pri analizi bonitetne ocene uporabljajo kvantitativna in kvalitativna merila.

Pri kvantitativni analizi gre predvsem za zbiranje podatkov o finančni odgovornosti, analizi kreditnega tveganja, pregled računovodskih izkazov, pregled bančne sposobnosti odplačevanja posojil, višine kapitala ter vseh drugih podatkov, ki so vezani na poslovanje banke. Agencija pri zaključku ocene razvršča finančna sredstva in prevzete obveznosti ob zunaj bilančnih postavkah glede na tveganost. Ta ocena pripomore k izračunu izgube kreditnega tveganja, ki agenciji pokaže sposobnost izpopolnjevanja obveznosti banke (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov – bank in hranilnic).

Pri tem mislimo na finančna sredstva in prevzete obveznosti po zunaj bilančnih postavkah, kot so (Dimovski in Gregorič 2000, 94):

- garancije,
- obljube za prodaje z obvezo ponovnega odkupa,
- odobrene linije posojil,
- izvedeni finančni instrumenti,
- prodana posojila.

Pri kvalitativni analizi pa se agencija bolj osredotoča na pregled tržnega stališča banke, število zaposlenih, matično državo ter njihovo bonitetno oceno, paleta bančnih storitev, ki jih banka ponuja, razvoj v tehnologijo in informacijski sistem, varstvo okolja ipd.

4.2 Interni model za oceno bonitete banke

Metodologijo internega modela razvije oddelek banke, ki se ukvarja s kreditnim tveganjem oziroma finančno analizo banke.

Interni model banka lahko uporabi za dodelitev bonitetne ocene:

- sama sebi,

- banki, s katero želi sodelovati in ta nima bonitetne ocene,
- banki, s katero želi sodelovati in ima bonitetno oceno, vendar želi pregled nad potencialnimi razlikami med ocenami.

Ko bančni analitiki od kreditnega oddelka pridobijo zahtevo za analizo, začnejo opravljati raziskave, ki temeljijo na specifičnem zbiranju podatkov in informacij banke. Pri tem se določi metodologija, ki jo bo banka uporabila pri odločitvi o poslovanju z drugo banko. »V Slovenskih bankah se skladno s predpisi Banke Slovenije uporablja bonitetne skupine (A, B, C, D in E), kar je skupaj z metodologijo razvrščanja v bonitetne razrede osnova internega bonitetnega sistema banke« (Aver 2009, 23).

Običajno banka znotraj oddelka oblikuje pravilnik, ki določa postopek in način razvrščanja dolžnikov ter parametre in norme, ki bodo uporabljeni pri razvrščanju. Pri razvrstitvi upoštevajo finančna sredstva in prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah po tveganosti ter skušajo oceniti višino izgub iz kreditnega tveganja. Taka razvrstitev banki pokaže sposobnost dolžnika, da bo plačal svoje obveznosti v določenem roku.

Pri ocenjevanju možnosti sodelovanja z drugo domačo ali tujo banko oddelek upošteva različne parametre, kot so: lastništvo, bilanca stanja, likvidnost, donosnost ipd. ter tudi zadnjo bonitetno oceno, pridobljeno od mednarodno priznanih bonitetnih agencij (Fitch Ratings b. l.). Bančni analitiki preverijo tudi podatke, ki so razvidni iz letnega poročila, kot so zgodovina poslovanja banke, lastništvo, poslovanje, bilance ipd.

Pomemben je tudi podatek, iz katere države prihaja banka, ki jo želimo oceniti. Omenjeni podatek lahko vključimo kot dodaten parameter v interni model ocenjevanja bonitetne ocene. Bonitetna ocena države pripomore k pregledu pravnega, finančnega, gospodarskega, ekonomskega in političnega vidika stanja države sedeža banke. Kot zanimivost naj še omenimo, da banka ne more imeti nikoli višje bonitetne ocene od države, kjer ima banka sedež.

Pred sklenitvijo posla morajo finančni analitiki in oddelek kreditnega tveganja druge banke poskrbeti, da pridobijo čim več podatkov o drugi banki, s katero želijo poslovati. Zato je smiselno narediti analize, ki temeljijo na poizvedovanju podatkov o banki, ter analizo stabilnosti banke na trgu.

Da bi se banka zaščitila pred potencialnimi izgubami zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika, mora redno spremljati kreditno sposobnost ali dokaze, da obstaja možnost izgube iz prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah.

Pri določanju bonitetne ocene banke B lahko upoštevamo tudi kvalitativna, kvantitativna in državna merila.

4.2.1 Kvalitativna merila internega modela

Pri kvalitativnih merilih se upoštevajo (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov bank in hranilnic):

- diverzifikacija potencialov, ki je kazalnik, koliko različnih produktov in storitev banka ponuja ter ali banka posluje samo znotraj države ali tudi v tujih državah;
- uspešnost vodenja, ki prikazuje, koliko je banka uspešna pri svojem poslovanju, pri uresničitvi strateških odločitev ter poročanju uspešnosti;
- tržni položaj banke.

4.2.2 Kvantitativna merila internega modela

Pri kvantitativnih merilih se upoštevajo:

- kapital: pri tem merilu lahko upoštevamo kapitalsko ustreznost na podlagi Direktive Evropske unije o kapitalski ustreznosti kreditnih ustanov;
- likvidnost;
- kakovost aktive: omenjeno merilo lahko izračunamo s popravki vrednosti kreditov strankam, ki niso banke, z bruto krediti strankam, ki niso banke;
- učinkovitost: podatek izračunamo na osnovi razmerja med stroški in prihodki (CIR);
- donosnost (Pravilnik o razvrščanju dolžnikov bank in hranilnic).

Pri izračunu donosnosti lahko upoštevamo enačbo za čisto donosnost lastniškega kapitala (*angl.* Return on equity – ROE): $ROE = \text{čisti dobiček} / \text{povprečna knjižna vrednost lastniškega kapitala}$ (Dimovski in Gregorič 2000, 70).

4.2.3 Državna merila internega modela

Državna merila prikazujejo stopnjo tveganosti na osnovi države, v kateri banka posluje. Ta podatek je naveden na spletni strani Slovenske izvozne in razvojne banke, kjer vse države razporejajo od razreda 1a, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7a do razreda 7b (Preglednica 3). Razredi prikazujejo izpostavljenost ravni držav in bank, za katere ni na razpolago dolgoročna bonitetna ocena. Ta klasifikacija se uporablja kot bonitetna ocena zunanje bonitetne institucije (ECAI – External Credit Assessment Institutions), ki je povezana z osmimi minimalnimi premijami za zavarovanje izvoza (t. i. MEIP).

Utež državnega dejavnika narašča s slabšanjem ocene države, s tem pa se spreminjajo tudi kvantitativna in kvalitativna merila.

Preglednica 3: Klasifikacija držav po Slovenski izvozni in razvojni banki (SID)

EIP	0	1	2	3	4	5	6	7
Utež tveganja	0 %	0 %	20 %	50 %	100 %	100 %	100 %	150 %

Vir: Sklep o izračunu kapitalske zahteve za kreditno tveganje po standardiziranem pristopu za banke in hranilnice, Ur. l. RS, št. 123/06, 6. člen.

Na osnovi končne ocene lahko banko razvrstimo v določen bonitetni razred in dodelimo končno oceno. Po pridobitvi tega podatka se lahko analitiki banke odločijo za sodelovanje z drugo banko ali ne. Pri analizi bonitetne ocene se oddelek lahko odloči:

- ali bo upošteval bonitetno oceno banke, ki jo je dodelila bonitetna agencija;
- ali bo primerjal bonitetno oceno banke, pridobljeno od bonitetne agencije, z internim modelom svoje banke;
- ali bo primerjal bonitetno oceno banke, ki jo je banka razvila s svojo metodologijo dodeljevanja bonitetne ocene, z internim modelom svoje banke.

4.2.4 Razlogi in vzroki za uporabo internega modela

Vzroki za odločitev za razvoj internega modela dodeljevanja bonitetne ocene temeljijo na prepričanju nekaterih finančnikov oziroma analitikov, da bonitetne banke niso dovolj transparentne pri merilih, ki uporabljajo pri dodelitvi. Zupančič (2012) navaja, da bi lahko take špekulacije preprečili tako, da bi morale bonitetne agencije vse podatke in merila, ki so bili uporabljeni pri ocenjevanju, tudi javno objaviti. Na ta način bi imel lahko vsak vpogled v merila, ki so bila upoštevana pri določanju, tako višje bonitetne ocene kot tudi nižje, ali potrditvi obstoječe. Bonitetne agencije bi se tako lahko zaščitile pred množičnimi kritikami glede njihove transparentnosti.

Ob začetku gospodarske in ekonomske krize leta 2005 so se kritike glede verodostojnosti in objektivnosti množile, ker so agencije začele agresivno zniževati vse bonitetne ocene, tako bankam kot podjetjem in državam. Od takrat naprej se njihova metodologija ni dosti spremenila, čeprav je kriza mimo. Zato se agencije soočajo z množičnimi tožbami na sodiščih. Kot primer navajamo agencijo Standard & Poor's, ki je morala leta 2011 plačati kazen, ker je pri oceni hipotekarnih obveznic postavila lastni interes nad interese vlagateljev (STA 2015).

Včasih je bonitetna ocena veljala za poslovno skrivnost banke, danes pa je javno dostopna vsem, v letnih poročilih banke, vendar samo ocena mogoče ni dovolj za odločitev za poslovanje z določeno banko. Iz bonitetnega poročila bi bil lahko razviden celoten spekter poslovanja banke tako z vidika donosnosti, likvidnosti, kreditne sposobnosti, njihovih projektov, stanja banke na finančnem trgu kot tudi njihovih »spodrseljajev«. Prav na osnovi teh lahko videli razlog

za morebitne spremembe bonitetne ocene ter tako sami presodili, ali je za medsebojno sodelovanje to pomembno ali ne.

Seveda bi morala agencija sama presoditi, katera uporabljena merila, ki bi bila upoštevana, bi lahko bila javna oziroma vnesena v tako poročilo. Ker vemo, da bonitetne agencije uporabljajo svojo metodologijo, ki temelji na notranjih postopkih in normah, bi morale agencije same oceniti, kakšna bo struktura poročila ter katere informacije bodo podati in katerih ne, upoštevajoč dejstvo, da morajo ti podatki transparentno predstavljati uporabljeno metodologijo.

Svoje poslovne partnerje ali komitente bi lahko na letni ali polletni ravni obveščali o morebitnem povišanju ali znižanju bonitetne ocene. Tako imel bi posameznik, banka ali podjetje vpogled v trenutno stanje poslovanja svoje banke. S takimi informacijami bi lahko sami določali, ali je omenjeno merilo, ki je vplivalo na spremembo ocene, za poslovne partnerje bistvenega pomena glede na potrebe in pričakovanja. Če bi na primer poslovni partner izbral banko zaradi določenega produkta, ki ga banka ponuja, in bi merilo, ki se veže na produkt, pri znižanju ocene ostalo nespremenjeno, znižanje ocene za poslovnega partnerja morda ne bi bilo kritično.

Omeniti želimo tudi, da pridobitev bonitetne ocene od bonitetnih agencij pri bankah ni nujna. Vsaka banka se lahko odloči, ali bo najela bonitetno agencijo za pridobitev bonitetne ocene. Ker je za banko predviden strošek previsok, se banka previdno odloča glede »najema«. Bonitetna ocena pove zelo veliko o določeni banki, s katero želimo sodelovati. Ni nujno, da gre za medbančni odnos, lahko gre tudi za posameznika ali podjetje, ki želi dolgoročno sodelovati z določeno banko. Ravno zaradi tega je koristno imeti vse zaželenne podatke o poslovanju, likvidnosti, donosnosti in druge pomembne podatke na enem mestu oziroma v enem poročilu.

Smiselno je omeniti tudi dejstvo, da so vse tri mednarodne bonitetne agencije iz ZDA, zato nekateri ekonomski analitiki špekulirajo, da bonitetno ocenjevanje ni nepristransko, saj lahko z »modificirano« bonitetno oceno delujejo v korist ameriških gospodarskih akterjev. EU se je začela zavedati, da so bonitetne ocene vedno bolj pomembne in so začele močno vplivati na finančni trg. Posledično je predlagala ustanovitev »svoje« bonitetne agencije, najverjetneje z namenom dokazati, da so trenutno priznane bonitetne agencije dodeljevale pristranske bonitetne ocene. Kocbek (2010) meni, da predlog ni napačen, vendar se poraja vprašanje v primeru različnega razpona bonitetne ocene med agencijo EU in ZDA, katera bi prevladovala in predvsem kdo bi presojal, katera merila so bila pravilno izbrana oziroma katera metodologija je bila bolj ustrezna, torej kdo ali katera institucija bi bila najbolj primerna za nadzor agencij, saj že zdaj delujejo kot neodvisne in zelo dobičkonosne.

Menim, da je ključnega pomena, da je bonitetna agencija pri dodeljevanju bonitetnih ocen transparentna pri uporabi meril ocenjevanja, objektivna, kredibilna in predvsem politično neodvisna.

5 BONITETNE OCENE SLOVENSКИH BANK

Ugotovili smo, da vedno več slovenskih bank v svoja javna poročila in letne izkaze uvršča tudi bonitetno oceno, pod katero navajajo tudi razloge in vzroke povišanja ali znižanja ocene. Preglednica 4 vsebuje pregled bonitetnih ocen slovenskih bank, ki jim jih je dodelila bonitetna agencija Fitch Ratings od leta 2014 do leta 2017.

Preglednica 4: Bonitetne ocene agencije Fitch Ratings slovenskih bank

Banka	2017	2016	2015	2014
Intese Sanpaolo Bank d. d.*	BBB-, F3, bb, 2	BBB, F2, bb, 2	BBB, F2, bb, 2	BBB, F2, bb, 2
NLB d. d.	BB, B, ni podatka, bb	BB-, bb-	B+, B, b+, ni podatka	BB, -B, b,3
Nova kreditna banka Maribor	BB, B, bb+, 5	BB-, B, bb, 3	B+, B+, bb-, ,5	BB-, B, b, 3
Abanka	BB+, B, bb+, 5	BB, B, bb, 5	BB-, B, bb-, 5	B+, B, b+,5
Gorenjska banka d. d., Kranj	BB-, B, bb-,5	A-	BBB+	
Sberbank banka d. d. (Sberbank Europe AG)	BBB-, F3, bbb-,2	BBB-, bbb-	BBB-, bbb-	BBB, bbb

* Banka Koper d. d. se je z letom 2017 preimenovala v Banko Intesa Sanpaolo d. d.

V nadaljevanju bomo pojasnili bistvene dejavnike, ki so vplivali na spremembe bonitetnih ocen izbranih bank.

Pri Banki Koper (Intesa Sanpaolo Bank) lahko vidimo, da se je leta 2017 nekoliko spremenila ocena, ki jo je dodelila bonitetna agencija Fitch Ratings, iz BBB (dobra kreditna sposobnost) v BBB- (slabša zmožnosti banke za pravočasna izplačila). Podobno velja tudi za kratkoročno oceno, ki jo je bonitetna agencija Fitch Ratings znižala iz ocene F2 (obveznosti banke, podprte z veliko sposobnostjo za pravočasno poplačilo) v oceno F3 (predstavlja obveznosti banke z zadostno sposobnostjo za pravočasno poplačilo) (Intesa Sanpaolo Koper 2018).

Banki NLB je agencija Fitch Ratings leta 2015 sporočila, »da je njihova nova dolgoročna ocena posojilnega tveganja B+ s stabilnimi obeti, kratkoročna ocena posojilnega tveganja pa B. Hkrati

je bonitetna agencija zaradi primerne pokritosti slabih posojil, ustreznih kapitalskih rezerv in primerne likvidnosti bank zvišala oceno vitalnosti NLB«. (T. V. 2015).

»Bonitetna agencija Fitch Ratings je po svetovnem pregledu bank, prejemnic državne pomoči, ki ga je najavila marca 2014, spremenila bonitetno oceno Nove KBM. Po mnenju agencije so različni ukrepi na področju zakonodaje, nadzora in politik bistveno zmanjšali možnost državne pomoči za komercialne banke v ZDA, Švici in EU. V skladu s tem je agencija Fitch Ratings spremenila oceno zunanje podpore (Support Rating) Nove KBM s '3' na '5', oceno praga zunanje podpore pa z 'BB-' na 'No Floor' ('brez praga'). Kot posledica popravkov ocene praga zunanje podpore zdaj ocena dolgoročnega kreditnega tveganja temelji na oceni sposobnosti banke, neodvisno od zunanjih dejavnikov.« (Nova KBM 2015).

Abanka v letnem poročilu navaja, da »višanje dolgoročne ocene kreditnega tveganja in ocene vitalnosti banke agencija utemeljuje predvsem z izboljšanjem kreditnega portfelja banke in izboljševanjem količnikov kapitalске ustreznosti, obsežnimi likvidnostnimi rezervami in primerno strukturo virov financiranja, dodatno pa tudi z izboljšanjem razmer v okolju, v katerem banka posluje, in nadaljevanjem prestrukturiranja podjetniškega sektorja« (Abanka 2017).

5.1 Ugotovitve intervjujev s predstavniki izbranih bank

Za boljše razumevanje, zakaj se določene banke odločajo za določeno alternativo dodeljevanja bonitetne ocene, smo o tem povprašali predstavnike treh slovenskih bank. Do vseh treh predstavnikov bank smo morali pristopiti preko njihove službe za odnose z javnostjo, da bi pridobili dovoljenje za intervju s pooblaščen osebno. S predstavniki vseh treh bank smo se sestali na sedežu poslovne enote v Kopru.

Pogovarjali smo se s predstavnikom prve banke, ki je del sektorja zakladništva in AML (preprečevanje pranja denarja). Predstavniki nam je potrdil, da banka vsako leto najame uradno priznana bonitetna agencija Fitch Ratings za dodeljevanje bonitetne ocene. Njihova trenutna bonitetna ocena je:

- dolgoročna: BBB–,
- kratkoročna: F3,
- vitalnost: bb,
- podpora: 2.

Razloge za najem agencije navajajo v strokovnosti in dolgoletnih izkušnjah agencije. Verjamejo, da so ocene, če se agencije držijo svojih predpisov in metodologije, verodostojne.

Predstavniki navajajo, da mora imeti vsaka banka interni model dodeljevanja bonitetne ocene in da ga banka uporablja pri ocenjevanju bank, ki nimajo bonitetne ocene. To velja predvsem za

banke, ki izvirajo iz držav izven EU. Bonitetnih ocen, ki jih dodelijo bonitetne hiše, ne primerjajo s svojim modelom.

Pri vprašanju glede dostopnosti poročila bonitetne hiše menijo, da glede na to, da so poročila bonitetnih agencij javno dostopna, ni nujno, da se tovrstna poročila tudi zakonsko podkrepijo. Poročila so dostopna tudi vsem uporabnikom, ki za dostop do podatkov agenciji plačajo ustrezno provizijo. Tako agencija v neki meri pokrije stroške svojega dela in analize pravnih subjektov.

V drugi banki smo se pogovarjali s predstavnikom oddelka za kreditne analize, ki nam je potrdil, da banka nima dodeljene individualne bonitetne ocene. Bonitetna ocena je dodeljena na osnovi ocene njihove matične banke. Trenutna bonitetna ocena matične banke, ki jo je dodelila bonitetna agencija Fitch Ratings, je:

- dolgoročna: BB+,
- kratkoročna: B,
- vitalnost: b+,
- podpora: 3.

Pravijo, da posledično banka ne najema bonitetnih agencij. Agencijo najame matična banka.

Ko smo povprašali o interni metodologiji, nam je predstavnik povedal, da banka uporablja interno metodologijo dodeljevanja bonitetne ocene banke, s katero določa bonitetno oceno svojim strankam. Vsaka stranka dobi svojo oceno na podlagi interno določenih smernic in orodja, pri katerih je navedel, da so poslovna skrivnost. Pravi tudi, da banka verjame v svoje modele in za te ocene ne želi dodatno plačevati agencijam.

Na določena vprašanja nam predstavnik banke ni podal informacij oziroma mnenja, predvsem na vprašanja o delovanju, verodostojnosti in kredibilnosti bonitetnih agencij pri dodeljevanju bonitetnih ocen.

Ko smo vprašali za mnenje o dostopu do poročila in o potencialni zakonodaji, ki bi predpisala, da bi morala biti poročila o bonitetni oceni bonitetne hiše dostopna javnosti, je predstavnik odgovoril, da se nikakor ne strinja s tem. Taka zakonodaja bi konkurentom najverjetneje omogočala vpogled v poslovne skrivnosti banke.

Tretja banka nam je odobrila intervju s predstavnikom marketinga, ki nam je povedal, da ima banka trenutno naslednjo oceno:

- dolgoročno: BB,
- kratkoročno: B,
- vitalnost: bb,
- podpora: 5.

Omenjene ocene jim je dodelila bonitetna agencija Fitch Ratings. Pravijo, da so kljub novim regulativnim zahtevam in poročanjem v skladu z zahtevami EK ter pripravami na privatizacijo veseli, da so obdržali visok razred bonitetne ocene.

Predstavniki nam je tudi potrdili, da njihova banka uporablja interni model dodeljevanja bonitetnih ocen, vendar ni želel podati, v katerih primerih ga uporabljajo. Pravi, da ima danes vsaka banka svoj interni model zaradi veljavnosti predpisov, direktiv centralnih bank.

Ko smo vprašali za mnenje o objektivnosti bonitetnih hiš pri dodelitvi bonitetnih ocen, predstavnik ni želel podati odgovora. Njegovo neodzivnost smo povezali s tem, da so leta 2015 prekinili sodelovanje z bonitetno agencijo Moody's.

Predstavniki je podal tudi osebno mnenje, za katero je poudaril, da ni mnenje banke, in sicer da ni potrebe po zakonodaji, ki bi predpisovala obveznost javnega dostopa do poročil bonitetnih hiš. Po njegovem mnenju zadostuje končna ocena, ki naj bi vključevala realne podatke banke, ki jih agencija uporablja pri analizi končne ocene. Bolj smiselno bi bilo vpeljati strožji nadzor nad uporabljenimi metodologijami agencij.

Na osnovi opravljenih intervjujev ugotavljamo, da banke za dodeljevanje bonitetne ocene še vedno najraje najamejo bonitetne agencije, čeprav se pojavljajo vedno več namigovanj, da metodologija, ki jo uporabljajo bonitetne agencije, ne odraža vedno dogajanja na trgu. Vprašane banke verjamejo v metodologijo, ki jo uporabljajo agencije, in so prepričane, da bi se špekulacije o morebitnih nepravilnostih zmanjšale, če bi uvedli strog nadzor nad delovanjem bonitetnih hiš.

Čeprav nismo pridobili veliko podatkov o uporabi in metodologiji internega modela dodeljevanja bonitetne ocene, ki jih intervjuvane banke uporabljajo, smo lahko ugotovili, da jih banke uporabljajo za različne namene in da pravilnik o razvrščanju bonitetnih ocen smatrajo kot poslovno skrivnost. Lahko navedemo dejstvo, da vsaka banka razvija interni model dodeljevanja bonitetne ocene, ker jim to predpisuje direktiva centralne banke.

Ker menimo, da bi moralo biti poročilo o podani bonitetni oceni javno ali celo zakonsko podprto, smo o tem povprašali tudi predstavnike izbranih bank. Vsi predstavniki so enotnega mnenja, da zakonska regulacija glede javnega dostopa do poročila bonitetne agencije ni potrebna, saj so v veliki meri podatki, ki jih uporablja bonitetna agencija, vključeni tudi v njihova letna poročila. Če bi bilo omenjeno poročilo javno dostopno, bi se kmalu zbrisala meja med podatki, ki so poslovna skrivnost, in tistimi, ki so primerni za javnost.

6 SKLEP

Slovenske in tuje banke so danes pod velikim pritiskom, ki je posledica različnih ekonomskih in gospodarskih preobratov. Ravno zaradi tega morajo banke redno spremljati, analizirati, predvidevati ter uveljavljati ukrepe, ki jih bodo rešili pred potencialnimi negativnimi vplivi finančnega trga.

V zaključni projektni nalogi smo opisali delovanje, poslovanje in funkcije banke. Osredotočili smo se predvsem na bančna tveganja, ki so povezana z likvidnostjo, donosnostjo ter kreditnim tveganjem. V veliki meri višino kreditnega tveganja prikazuje bonitetna ocena banke.

Bonitetno oceno lahko banke pridobijo od uradno priznanih bonitetnih agencij, kot so Fitch Ratings, Moody's in Standard & Poor's. Bonitetne agencije uporabljajo metodologijo, na osnovi katere dodelijo dolgoročno in kratkoročno oceno ter oceno podpore in vitalnosti. Bonitetno oceno lahko banka pridobi tudi na osnovi internega modela dodeljevanja bonitetne ocene. Te ocene temeljijo na kvantitativnih in kvalitativnih podatkih ter na osnovi državnih meril.

Z namenom raziskati problematiko dodeljevanja bonitetnih ocen smo se sestali s predstavniki treh izbranih slovenskih bank in na osnovi izvedenih intervjujev ugotovili, da so vsem omenjenim bankam bonitetno oceno dodelile bonitetne agencije in da vse uporabljajo tudi interni model dodeljevanja bonitetne ocene. Ker so bančni pravilniki o razvrščanju dolžnikov poslovna skrivnost, nismo dobili zelenih informacij o kazalnikih, ki jih banke uporabljajo pri oceni. Ugotovili pa smo, da se banke kljub javnim kritikam glede uporabe metodologije agencij še vedno odločajo za dodeljevanje bonitetne ocene preko uradno priznanih bonitetnih agencij.

Po našem mnenju bi morali uvesti več evropskih bonitetnih agencij, ki bi prekinile namigovanja, da so bonitetne agencije pristranske do evropskih finančnih institucij. Vzpostaviti bi morali tudi večji nadzor nad delovanjem bonitetnih agencij, da bi preprečil morebitno pristransko delovanje agencij.

LITERATURA

- Aver, Boštjan. 2009. *Kreditno tveganje portfelja finančne institucije*. Ljubljana: Društvo za akademske in aplikativne raziskave Koper.
- Dimovski, Vlado. 1999. *Bančništvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Dimovski, Vlado in Aleksandra Gregorič. 2000. *Temelji bančništva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Glogovšek, Jože. 2008. *Bančni management*. Maribor: Pivec.
- Glogovšek, Jože. 2014. *Kontroling tveganja v bančnem poslovanju*. Maribor: Pivec.
- Goddard, John, Philip Molyneux in John O. S. Wilson. 2001. European banking: An overview. *Journal of Banking & Finance* 31 (7): 1911–1935.
- Jus, Miran. 2004. *Kreditno zavarovanje*. Ljubljana: Sanje.
- Koch, Timothy W. in MacDonald S. Scott. 2000. *Bank Management*. Mason, Ohio: The Dryden Press.
- Lazarevič, Žarko in Jože Prinčič. 2000. *Zgodovina slovenskega bančništva*. Ljubljana: Združenje bank Slovenije.
- Repovž, Leon in Jožko Peterlin. 1998. *Financiranje*. Koper: Visoka šola za management.
- Štiblar, Franjo. 2010a. *Bančništvo*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- Štiblar, Franjo. 2010b. *Bančništvo kot hrbtnica samostojne Slovenije*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- Štiblar, Franjo. 2013. *Finančni trgi akterji instrumenti posli*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- Štiblar, Franjo. 2018. *Kako do dobre banke – ki bo prijazna do ljudi, podjetij in okolja*. Ljubljana: Lexpera, GV založba.
- Veselinovič, Draško. 2003. *Denar, bančništvo in vrednostni papirji*. Ljubljana: Gea College – Visoka šola za podjetništvo.

VIRI

- Abanka. 2017. *Letno poročilo 2016*. <https://www.abanka.si/dam/jcr:571a3610-cbca-4582-b49a-86a3c1d555c3/Letno%20poro%C4%8Dilo%20Abanke%20za%20leto%202016.pdf> (13. 9. 2018).
- Bizi.si. B. I. *Legenda*. <http://www.bizi.si/storitve/bonitetna-porocila/legenda/> (13. 9. 2018).
- Evropska centralna banka. B. I. *ECB, ESCB in Eurosystem*. <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.sl.html> (28. 8. 2018).
- Finančni slovar. B. I. *Aktiva*. <http://www.financnislovar.com/definicije/aktiva.html> (23. 9. 2018)
- Fitch Ratings. B. I. Vstopna stran. <https://www.fitchratings.com/site/home> (3. 5. 2018).
- Intesa Sanpaolo Koper. 2018. *Letno poročilo 2017*. http://www.intesasanpaolobank.si/Doc/letna%20poro%C4%8Dila/Intesa_Sanpaolo_Bank_Letno_porocilo_2017.pdf (1. 6. 2018).
- Moody's. B. I. Vstopna stran. <https://www.moody.com/> (23. 9. 2018).
- Kocbek, Darja. 2010. Bonitetne agencije in njihove ocene. *Mladina*. <https://www.mladina.si/52621/bonitetne-agencije-in-njihove-ocene/> (13. 9. 2018).
- NLB Skupina. 2018. *Letno poročilo 2017*. <https://www.nlb.si/nlb/nlb-portal/slo/o-banki/vlagatelji/financna-porocila/letno-porocilo-2017-slo.pdf> (1. 6. 2018).
- Nova KBM. 2015. *Fitch Ratings spremenil bonitetno oceno Nove KBM*. <https://www.nkbm.si/fitch-ratings-spremenil-bonitetno-oceno-nove-kbm> (13. 9. 2018).
- Sklep o izračunu kapitalske zahteve za kreditno tveganje po standardiziranem pristopu za banke in hranilnice (ZBan-1_SIKZKTSPBH-NPB8). *Uradni list RS*, št. 135/06, 104/07, 85/10, 97/10, 62/11, 100/11, 22/12, 100/12, 60/13 in 25/15 – ZBan-2.
- Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. *Uradni list RS*, št. 67/05, 97/05, 121/06, 131/06 – ZBan-1 in 28/07.
- STA. 2015. Bonitetna hiša S&P bo plačala kazen zaradi zavajanja pri ocenah hipotekarnih obveznic. *Dnevnik*. <https://www.dnevnik.si/1042704130> (13. 9. 2018).
- Standard & Poor's Financial Services. B. I. Vstopna stran. https://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/home (8. 9. 2018).
- T. V. 2015. Fitch znižal bonitetne ocene bank. *RTVSLO*. <https://www.rtv slo.si/gospodarstvo/fitch-znizal-bonitetne-ocene-bank/365528> (13. 9. 2018).
- Ustava RS. *Uradni list RS*, št. 58/02, 28/07, 25/15.
- Wikipedia. B. I. *Fitch Ratings*. https://en.wikipedia.org/wiki/Fitch_Ratings (13. 9. 2018).
- Zupančič, J. 2012. Bonitetna ocena je lahko tudi napačna. *Delo*. <https://www.delo.si/zgodbe/nedeljskobranje/bonitetna-ocena-je-lahko-tudi-napacna.html> (13. 9. 2018).
- Zakon o bančništvu (ZBan-2). *Uradni list RS*, št. 25/15, 44/16 – ZRPPB, 77/16 – ZCKR in 41/17.

PRILOGE

- Priloga 1   Seznam Držav/teritorijev, poslov in rizikov, kritih v imenu in za račun Republike Slovenije
- Priloga 2   Nabor vprašanj za intervju

Država	Razred	Država	Razred
Avstralija	0	Gvajana	6
Avstrija	0	Iran	6
Belgija	0	Jamajka	6
Ciper	0	Kambodža	6
Češka	0	Kamerun	6
Čile	0	Kazakstan	6
Danska	0	Kenija	6
Estonija	0	Latvija	6
Finska	0	Lesoto	6
Francija	0	Maldivi	6
Grčija	0	Mjanmar	6
Irska	0	Mongolija	6
Islandija	0	Nepal	6
Italija	0	Nigerija	6
Izrael	0	Nikaragva	6
Japonska	0	Papua Nova Gvineja	6
Kanada	0	Ruanda	6
Koreja	0	Sejšeli	6
Luksemburg	0	Slonokoščena obala	6
Madžarska	0	Surinam	6
Malta	0	Svazi	6
Nemčija	0	Šrilanka	6
Nizozemska	0	Tanzanija	6
Norveška	0	Togo	6
Nova Zelandija	0	Turkmenistan	6
Poljska	0	Uganda	6
Portugalska	0	Uzbekistan	6
Singapur	0	Vzhodni Timor	6
Slovaška	0	Zambija	6
Slovenija	0	Zelenortski otoki	6
Španija	0	Antigva in Barbuda	7a
Švedska	0	Belize	7a
Švica	0	Bosna in Hercegovina	7a
Velika Britanija	0	Burundi	7a
Združene države Amerike	0	Črna gora	7a
Tajvan	1	Ekvatorialna Gvineja	7a
Bocvana	2	Irak	7a

Priloga 1

Država	Razred	Država	Razred
Hongkong	2	Južni Sudan	7a
Kitajska	2	Kirgizistan	7a
Laos	2	Kongo	7a
Litva	2	Kosovo	7a
Macao	2	Libanon	7a
Malezija	2	Libija	7a
Saudova Arabija	2	Madagaskar	7a
Združeni arabski emirati	2	Moldavija	7a
Bahami	3	Mozambik	7a
Bolgarija	3	Pakistan	7a
Filipini	3	Tadžikistan	7a
Indija	3	Ukrajina	7a
Indonezija	3	Venezuela	7a
Katar	3	Zahodni breg in Gaza	7a
Kostarika	3	Afganistan	7b
Maroko	3	Burkina Faso	7b
Mauritius	3	Čad	7b
Mehika	3	Džibuti	7b
Panama	3	Eritreja	7b
Peru	3	Etiopija	7b
Romunija	3	Gambija	7b
Tajska	3	Gvineja	7b
Trinidad in Tobago	3	Gvineja Bissau	7b
Urugvaj	3	Haiti	7b
Alžirija	4	Jemen	7b
Aruba	4	Kongo (Dem. republika)	7b
Barajn	4	Kuba	7b
Dominikanska rep.	4	Kuvajt	7b
Gvatemala	4	Liberija	7b
Hrvaška	4	Malavi	7b
Južna Afrika	4	Mali	7b
Kolumbija	4	Mavretanija	7b
Namibija	4	Niger	7b
Oman	4	Severna Koreja	7b
Rusija	4	Sierra Leone	7b
Azerbajdžan	5	Sirija	7b
Bangladeš	5	Somalija	7b
Bolivija	5	Srednjeafriška republika	7b

Država	Razred	Država	Razred
Brazilija	5	Sudan	7b
Fidži	5	Zimbabve	7b
Honduras	5	Andora	NK
Jordanija	5	Barbados	NK
Kurakao	5	Brunej Darussalam	NK
Makedonija	5	Dominika	NK
Paragvaj	5	Grenada	NK
Salvador	5	Kiribati	NK
Senegal	5	Komori	NK
Srbija	5	Lihtenštajn	NK
Tunizija	5	Marshallovi otoki	NK
Turčija	5	Mikronezija	NK
Vietnam	5	Monako	NK
Albanija	6	Nauru	NK
Angola	6	Palau	NK
Argentina	6	Saint Kitts in Nevis	NK
Armenija	6	Saint Vincent in Grenadine	NK
Belorusija	6	Salomonovi otoki	NK
Benin	6	San Marino	NK
Butan	6	Samoa	NK
Egipt	6	Saint Lucija	NK
Ekvador	6	Sao Tome in Principe	NK
Gabon	6	St.Marten (nizozemski del)	NK
Gana	6	Tonga	NK
Gruzija	6	Tuvalu	NK
		Vanatu	NK

Nabor vprašanj za intervju

Ali ima vaša banka dodeljeno bonitetno oceno? Katero?

Ali vaša banka najame bonitetno agencijo, ki dodeli bonitetno oceno vaše banke? Katero?

Ali vaša banka uporablja interno metodologijo dodeljevanja bonitetne ocene?

Če pri dodeljevanju bonitetne ocene ne uporabljate bonitetnih agencij, lahko navedete razloge, zakaj?

Če ne uporabljate internega modela pri dodeljevanju bonitetnih ocen, lahko navedete razloge?

Ali menite, da so bonitetne agencije dovolj objektivne pri dodeljevanju bonitetnih ocen?

Ali menite, da bi morali dodeljevanje bonitetne ocene bank zakonsko podpreti?

Ali bi moralo biti poročilo, ki ga odda bonitetna agencija, javno dostopno?

Ali bi morala vsaka banka razviti interno metodologijo ocenjevanja bonitetne ocene?

Zakaj, če do tega pride, obstajajo odstopanja med bonitetno oceno, ki jo dodeli bonitetna agencija, v primerjavi s pridobljeno z internim modelom banke?